

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS

(kolmas koda laiendatud koosseisus),

13. september 1995*

[...]

Riigiabi – Komisjoni otsused, millega peatati teatud abi maksmine seni, kuni eelmine ebaseaduslik abi on tagasi makstud

Liidetud kohtuasjades T-244/93 ja T-486/93,

TWD Textilwerke Deggendorf GmbH, Saksa õiguse alusel asutatud äriühing, asukoht Deggendorf (Saksamaa), esindajad: *Rechtsanwälte* Walter Forstner, Lutz Radtke ja Karl-Heinz Schupp, Deggendorf, keda abistas Passau ülikooli professor Michael Schweitzer, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, M. Stein, Bayerische Landesbank International SA, 7-9 boulevard Royal,

hageja,

keda toetavad:

Saksamaa Liitvabariik, esindaja: liitvabariigi majandusministeeriumi kõrgem ametnik Ernst Röder ja sama ministeeriumi nooremametnik Bernd Kloke,

menetlusse astuja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: peaõigusnõunik Antonino Abate, õigustalituse ametnikud Bernhard Jansen ja Bernard Langeheine ning liikmesriigi ametnik komisjoni juures Claus Michael Happe, keda abistasid Hamburgi ülikooli professor Meinhard Hilf, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o õigustalituse ametnik Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kostja,

mille esemeks on tühistada komisjoni 26. märtsi 1991. aasta otsuse 91/391/EMÜ (Saksamaa valitsuse antava abi kohta Deggendorfis (Baieri) asuvale polüamiid- ja polüesterlõngade tootjale Deggendorf GmbH-le) artikkel 2 ja komisjoni 18. detsembri 1991. aasta otsuse 92/330/EMÜ (Saksa Textilwerke Deggendorf GmbH-le antava abi kohta) artikkel 2 (EÜT 1992, L 183, lk 36), [siin ja edaspidi on osundatud otsuseid tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

* Kohtumenetluse keel: saksa.

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS

(kolmas koda laiendatud koosseisus),

koosseisus: president J. Biancarelli, kohtunikud R. Schintgen, C.P. Briët, R. García-Valdecasas ja C. W. Bellamy,

kohtusekretär: H. Jung,

arvestades kirjalikus menetluses ja 10. jaanuari 1995. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Asjaolud ja menetlus

- 1 Ajavahemikus 1981–1983 sai hageja, TWD Textilwerke Deggendorf GmbH (edaspidi „TWD“), kes tegutseb sünteetilise kiu sektoris, riigiabi, millest esialgu ei teavitatud komisjoni ja mis koosneb Saksamaa Liitvabariigi 6,12 miljoni Saksa marga suurusest toetusest ja Baieri liidumaa 11 miljoni Saksa marga suurusest soodustingimustel saadud laenust (edaspidi „TWD I abi“). Saksa ametiasutused teavitasid komisjoni eespool nimetatud abist alles 1985. aasta märtsis ja juulis komisjoni korduvate palvete tulemusena; komisjon võttis 21. mail 1986. aastal vastu otsuse 86/509/EMÜ Saksamaa Liitvabariigi ja Baieri liidumaa poolt Deggendorfis asuvale polüamiid- ja polüesterlõnga tootjale antud abi kohta (EÜT 1986, L 300, lk 34, edaspidi „TWD I otsus“), milles sedastati, et kõnealune abi olid ebaseaduslik sel põhjusel, et nad ei olnud EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 3 kohaselt teavitanud komisjoni, ja sel põhjusel, et see ei olnud ühisturuga kokkusobiv, sest see ei vastanud ühelegi EMÜ asutamislepingu artikli 92 lõigetes 2 ja 3 kehtestatud tingimustele, eelkõige seetõttu, et see olid vastuolus sünteetilise kiu ja lõnga suhtes kohaldatava abikoodeksiga. Otsuses nõuti kõnealuse abi tagasimaksmist. TWD I otsus muutus lõplikuks, sest seda ei vaidlustatud.
- 2 19. märtsil 1987 tühistas Saksamaa Liitvabariigi majandusministeerium Saksamaa Liitvabariigi antud 6,12 miljoni Saksa marga suurust riigiabi käsitlevad sertifikaadid selleks, et nõuda kõnealune riigiabi tagasi TWD I otsuse kohaselt. Hageja siiski vaidlustas selle tühistamise siseriiklikes halduskohtutes, esitades hagi Verwaltungsgericht Kölnile (halduskohus) ja seejärel kaebuse kõnealuse kohtu otsuse peale Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalenile (kõrgem halduskohus).
- 3 Saksamaa Liitvabariik teavitas 31. oktoobril 1989 komisjoni hagejale suunatud teisest abikavast, mis sisaldas uut, 4,52 miljoni Saksa marga suurust riigiabi ja kahte soodustingimustel antavat laenu, mis olid suuruses 6 ja 14 miljonit Saksa marka (edaspidi „TWD II abi“). Komisjon võttis 26. märtsil 1991 vastu otsuse 91/391/EMÜ Saksamaa valitsuse antava abi kohta Deggendorfis (Baieri) asuvale polüamiid- ja polüesterlõngade tootjale Deggendorf GmbH-le (EÜT 1991, L 215, lk 16, edaspidi „TWD II otsus“). TWD II otsuse artiklid 1 ja 2 on järgmised:

"Artikkel 1

Riigiabina antavad abi suuruses 4 520 000 Saksa marka ning kaks 6 ja 14 miljoni Saksa marga suurust Deggendorfile vastavalt 12 ja 8 aastaks antud sooduslaenu, mille intress on 5% ja millele on kehtestatud kaheaastane kustutusvaba periood ning millest on komisjoni teavitatud Saksamaa ametiasutuste 31. oktoobril 1989 kirjaga, on ühisturuga kokkusobivad EMÜ asutamislepingu artikli 92 kohaselt.

Artikkel 2

Käesolevaga on Saksamaa ametiasutused kohustatud peatama käesoleva otsuse artiklis 1 nimetatud abi maksmise Deggendorfile seni, kui nad on tagasi nõudnud otsuses 86/509/EMÜ nimetatud kokkusobimatud abid.“

- 4 Saksamaa Liitvabariik ei ole vaidlustanud TWD II otsust, kuid hageja on esitanud kõnealuse otsuse artikli 2 tühistamishagi, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 19. juunil 1991 ja mis on registreeritud nr C-161/91 all.
- 5 Vahepeal olid Saksamaa ametiasutused teavitanud 25. veebruaril 1991 komisjoni sooduslaenude kujul hagejale antava abi kolmandast kavast (edaspidi „TWD III abi“). Kõnealune abi käsitles Pietschi ettevõtte, mis spetsialiseerub tekstiilkardinate tootmisele, tehtud investeringuid, mille oli soetanud hageja. Komisjon võttis 18. detsembril 1991 vastu otsuse 92/330/EMÜ Saksa Textilwerke Deggendorf GmbH-le antava abi kohta (EÜT 1992, L 183, lk 36, edaspidi „TWD III otsus“), mille rakendussätted on samasugused nagu TWD II otsuse rakendussätted. TWD III otsuse regulatiivosa on järgmine:

"Artikkel 1

Abi kahe vastavalt 15 ja 8 aastaks Textilwerke Deggendorf GmbH-le antud 2,8 miljoni ja 3 miljoni Saksa marga suuruse subsideeritud laenu kujul, mille intress on 4% ja millele on kehtestatud kolmeaastane kustutusvaba periood ning millest on teavitatud komisjoni Saksamaa ametiasutuste 25. veebruari 1991. aasta kirjaga, on kokkusobiv ühisturuga EMÜ asutamislepingu artikli 92 kohaselt.

Artikkel 2

Saksamaa ametiasutused peatavad käesoleva otsuse artiklis 1 nimetatud abi maksmise Deggendorfile seni, kui nad on tagasi nõudnud otsuse 86/509/EMÜ artiklis 1 nimetatud kokkusobimatu abi.

Artikkel 3

Saksamaa valitsus teavitab komisjoni kahe kuu jooksul alates käesoleva otsuse teatavakstegemisest neist meetmetest, mille ta on võtnud otsuse järgimiseks.

...".

- 6 Saksamaa Liitvabariik esitas hagiavalduse, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 6. aprillil 1992. aastal ja mis registreeriti nr C-110/92 all, paludes tühistada TWD III otsuse artiklid 2 ja 3.
- 7 Hageja esitas hagiavalduse, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 18. mail 1992. aastal ja mis registreeriti nr C-220/92 all, paludes tühistada TWD III otsuse artikli 2.
- 8 12. märtsi 1993. aasta määrusega on kohtuasjad C-161/92 (mis käsitleb TWD II otsust) ning C-110/92 ja C-220/92 (mis käsitlevad TWD III otsust) suulise menetluse ja kohtuotsuse huvides

liidetud.

- 9 Euroopa Kohus on 15. septembri 1993. aasta määrusega nõukogu 8. juuni 1993. aasta otsuse 93/350/Euratom, ESTÜ, EMÜ, millega muudetakse nõukogu otsust 88/591/ESTÜ, EMÜ, Euratom Euroopa ühenduste esimese astme kohtu asutamise kohta (EÜT 1993, L 144, lk 21), alusel lahutanud kohtuasja C-110/92 (Saksamaa vs. komisjon) kohtuasjadest C-161/91 ja C-220/92 (TWD vs. komisjon) ning 27. septembri 1993. aasta määrusega saatnud liidetud kohtuasjad C-161/91 ja C-220/92 Esimese Astme Kohtule lahendamiseks. Kõnealused kohtuasjad registreeriti Esimese Astme Kohtus vastavalt nr-te T-244/93 ja T-486/93 all.
- 10 Euroopa Kohus peatas Euroopa Kohtu põhikirja artikli 47 kolmanda lõigu alusel tehtud 13. detsembri 1993. aasta määrusega menetluse kohtuasjas C-110/92 kuni Esimese Astme Kohtu otsuse tegemiseni liidetud kohtuasjades T-244/93 ja T-486/93.
- 11 Vahepeal esitas Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen TWD I abi käsitleva siseriikliku menetluse raames (eespool punkt 2) määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. mail 1992. aastal, eelotsuseküsimuse, millega soovis teada saada peamiselt seda, kas hageja võis siseriikliku kohtu menetluses tugineda esmalt TWD I otsuse ebaseaduslikkusele, kuigi ta oli lasknud EMÜ asutamislepingu artiklis 173 sätestatud tähtajal lõppeda, ja teiseks, kas kõnealune otsus oli seaduslik. Euroopa Kohus sedastas oma otsuses kõnealuses kohtuasjas (C-188/92: TWD Textilwerke Deggendorf vs. Saksamaa, EKL 1994, lk I-833) järgmist: „Siseriiklikule kohtule on siduv asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel vastuvõetud komisjoni otsus siis, kui kõnealuse otsuse rakendamist siseriiklike asutuste poolt silmas pidades esitab selline abisaaja, kellele rakendussätted on suunatud, kõnealusele kohtule hagi, milles ta väidab komisjoni otsuse olevat ebaseadusliku, ja kui kõnealune abisaaja, kuigi liikmesriik on teda komisjoni otsusest kirjalikult teavitanud, ei esitanud hagi kõnealuse otsuse peale asutamislepingu artikli 173 teise lõigu kohaselt või ei teinud seda ettenähtud aja jooksul.”
- 12 Euroopa Kohtu põhikirja artikli 42 teise lõigu alusel antud Esimese Astme Kohtu 22. märtsi 1994. aasta määrusega anti Saksamaa Liitvabariigile luba astuda menetlusse kohtuasjas T-486/93 hageja toetuseks.
- 13 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Esimese Astme Kohtu kolmas koda (laiendatud koosseisus) avada suulise menetluse liidetud kohtuasjades T-244/93 ja T-486/93 ilma eelnevate uurimistoiminguteta. Esimese Astme Kohus esitas siiski komisjonile menetluse korraldamise meetmena teatud kirjalikud küsimused selleks, et välja selgitada komisjoni arvutused kõnealuse abi summa kohta. Komisjon vastas 14. detsembri 1994. aasta kirjaga.
- 14 Esimese Astme Kohus kuulas ära poolte suulised argumendid ja vastused Esimese Astme Kohtu suulistele küsimustele 10. jaanuaril 1995.

Poolte nõuded

- 15 Hageja palub kohtuasjas T-244/93 Esimese Astme Kohtul:
 - tühistada komisjoni 26. märtsi 1991. aasta otsus Saksamaa valitsuse antava abi kohta Deggendorfis (Baieri) asuvale polüamiid- ja polüesterlõngade tootjale Deggendorf GmbH-le selles osas, et otsuse artiklis 2 nõutakse, et Saksamaa ametiasutused peataksid otsuse artiklis 1 nimetatud abi maksmise hagejale seni, kui komisjoni 21. mai 1986. aasta otsuse 86/509/EMÜ artiklis 1 nimetatud ja ühisturuga kokkusobimatuks peetav abi on tegelikult tagasi saadud;
 - tühistada komisjoni 26. märtsi 1991. aasta otsus;

- mõista kohtukulud välja kostjalt.
- 16 Hageja palub kohtuasjas T-486/93 Esimese Astme Kohtul:
- tühistada komisjoni 18. detsembri 1991. aasta otsuse artikkel 2;
 - mõista kohtukulud välja komisjonilt.
- 17 Viimati nimetatud kohtuasjas palub menetlusse astuja Esimese Astme Kohtul:
- tühistada komisjoni 18. detsembri 1991. aasta otsuse artikkel 2;
 - mõista kohtukulud välja komisjonilt.
- 18 Mõlemas kohtuasjas palub kostja Esimese Astme Kohtul:
- jätta hagi rahuldamata;
 - mõista kohtukulud välja hagejalt.

Põhiküsimus

- 19 Hageja esitas kohtuasja T-244/93 käsitlevas hakis peamiselt kolm väidet. Esimene väide on see, et komisjonil puudus pädevus võtta vastu TWD II otsuse artikkel 2. Teine väide on see, et TWD II otsuse artikkel 2 takistab tal tugineda õiguspäraste ootuste kaitsele siseriikliku õiguse alusel ning sekkub seega õigustamatult siseriiklikusse õiguskorda. Kolmandaks väidab hageja, et TWD I abist ei tulene ühtegi konkurentsieelist, sest kasutatud on rahalisi vahendeid ja laenud on tagasi makstud.
- 20 Hageja esitas kohtuasjas T-244/93 antud vastuses põhiliselt kaks lisaväidet: vähemalt osa TWD I abist vastas selle seaduslikuks tunnistamise alustingimustele ja teiseks proportsionaalsuse põhimõtet rikutakse sellega, et komisjon ei lubanud TWD II abi jääki maksta pärast sellest TWD I abi summa mahaarvamist.
- 21 Hageja esitas kohtuasjas T-486/93 käsitlevas hakis peamiselt kuus väidet. Esimene väide on see, et komisjonil puudus pädevus võtta vastu TWD III otsuse artikkel 2. Teine väide käsitleb võimu kuritarvitamist sel põhjusel, et komisjon tahtis TWD III otsuse artikli 2 vastuvõtmisega avaldada survet hagejale nii, et see ei saaks tugineda õigustele, mis tal olid siseriiklikus õigussüsteemis, usurpeeris seega liikmesriigi pädevuse. Kolmandaks väidab hageja, et ta ei saa TWD I abist konkurentsieelist, sest TWD I otsuses kehtestatud nõudeid on järgitud, ja ta on loonud reservi siseriikliku menetluse võimaliku lõpptulemuse ootuses. Neljandaks väidab hageja, et rikutakse proportsionaalsuse põhimõtet, eelkõige sel põhjusel, et komisjon ei lubanud maksta ühelt poolt TWD II ja TWD III abi kogusumma ja teiselt poolt TWD I abi summa vahet. Viies väide on see, et vähemalt osa TWD I abist vastas selle seaduslikuks tunnistamise alustingimustele. Lõpuks, kuuenda väitena, väidab hageja, et TWD I abi tagasinõudmine ei ole lubatud Saksa õiguse alusel, mida ainsana kohaldatakse tagasimaksenõude suhtes.
- 22 Mõlema kohtuasja puhul ühesuguseid väiteid tuleb käsitleda koos. Teatud väited tuleb samuti ühte rühmitada niivõrd, kui need kattuvad. Esimese Astme Kohus peab seetõttu asjakohaseks uurida hageja väiteid järgmiste rubriikide all:
- esiteks, komisjoni ebapädevuse ning ühenduse ja liikmesriikide vahelise pädevuse jaotust käsitlevate põhimõtete rikkumisega seotud väited;

- teiseks, väited, mille kohaselt TWD I abist ei saadud konkurentsieelist;
- kolmandaks, proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist käsitlevad väited, ja
- neljandaks, TWD I abi seaduslikkust käsitlevad väited.

Komisjoni ebapädevuse ning ühenduse ja liikmesriikide vahelise pädevuse jaotust käsitlevate põhimõtete rikkumisega seotud väited

Poolte argumentide kokkuvõte

- 23 Hageja väidab, et kõnealuste otsuste regulatiivosade artiklis 2 nõutud TWD II ja TWD III abi maksmise peatamiseks ei olnud õiguslikku alust. Lisaks väidab ta põhiliselt seda, et komisjon rikkus ühenduse ja liikmesriikide vahelise pädevuse jaotust käsitlevaid põhimõtteid. Ta leiab eelkõige, et otsuste regulatiivosade artikkel 2 on õigustamatu sekkumine siseriiklikusse õiguskorda.
- 24 Tema arvates, kui komisjon teeb otsuse asutamislepingu artikli 92 lõike 3 punkti c kohaselt, on tal kindlasti suur kaalutusõigus, kuid kõnealust kaalutusõigust tuleb rakendada kooskõlas ühenduse õiguse menetlusnõuetega. Kui ta soovis kasutada sunnivahendit selleks, et sundida Saksamaa Liitvabariiki võtma meetmeid TWD I abi tagasinõudmiseks, oli komisjon kohustatud kasutama EMÜ asutamislepingu artiklis 169 sätestatud menetlust või asutamislepingu artikli 93 lõike 2 teises lõigus sätestatud menetlust, välja arvatud tingimustega loa andmise menetlust, mida ei ole sätestatud asutamislepingus (vt Euroopa Kohtu 4. veebruari 1992. aasta otsus kohtuasjas C-294/90: British Aerospace ja Rover vs. komisjon, EKL 1992, lk I-493, punkt 11 ja sellele järgnevad punktid). Samuti käsitleb asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 pakutav abi „muutmise“ võimalus üksnes ühisturuga kokkusobimatut abi, millega otsuste enda kohaselt ei ole käesoleval juhul tegu.
- 25 Samuti väidab hageja, et liikmesriik peab tagasi nõudma ebaseadusliku abi ning et TWD-I on õigus vaidlustada TWD I abi tagasinõudmine siseriiklikes kohtutes, tuginedes õiguspäraste ootuste kaitse põhimõttele (vt 21. septembri 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 205/82-215/82: Deutsche Milchkontor, EKL 1983, lk 2633). Sellistel asjaoludel käsitleti vaidlustatud otsustes, mis seovad kokku TWD I abi ning TWD II ja TWD III abi, õigustamatut sekkumist siseriiklikku õiguskorda. TWD II ja TWD III abi maksmise peatamine takistab TWD-I tuginemast siseriiklikus õiguses õiguspärastele ootustele, sest, isegi kui ta võitis siseriiklikus kohtus algatatud menetluse, ei saaks ta iialgi TWD II ja TWD III abi.
- 26 Lisaks püüdis komisjon, rõhutades TWD II ja TWD III otsustes, et tema käsutuses ei olnud „ühtegi sunnivahendit, millega kiirendada või täita oma 21. mai 1986. aasta otsuse rakendamist“, avaldada majanduslikku survet TWD-le, et nõuda tagasi TWD I abi; see oli võimu kuritarvitamine ja liikmesriigi pädevuse usurpeerimine. Arvestades, et tagasinõudemenetlust reguleerib siseriiklik õigus, ei saanud komisjon siseriikliku kohtu otsust ära ootamata järeldada TWD kohustust maksta tagasi TWD I abi ja ei saanud seetõttu anda luba tingimustega.
- 27 Mis puutub tema seisundisse siseriiklikus õiguses, märgib hageja, et Baieri liidumaa antud kahe laenu tagastamine on praegu võimatu. Arvestades, et liidumaa ei ole nõudnud kõnealuse abi tagasimaksmist, on selline tagastamine nüüd välistatud Verwaltungsverfahrengesetzi (haldusmenetlusseadus, edaspidi „VwVfG“) paragrahviga 48, milles nõutakse ebaseadusliku haldusakti tühistamist ühe aasta jooksul sellest ajast, mil haldusasutused said teada neist asjaoludest, mis põhjendavad kõnealuse meetme tühistamist.

- 28 Liidumaa valitsuse antud abi osas täpsustab hageja, et ta nõudis oma õiguspäraste ootuste kaitset ja tugines VwVfG sätetele Verwaltungsgericht Kölnile esitatud hagi ja hiljem Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalenile esitatud kaebuses. Ta väidab, et teda ei oldud kunagi teavitatud sellest, et TWD I abi oli vastuolus ühenduse õiguse sätetega, nii et kui tehti investering ja võeti vastu asjaomased siseriiklikud haldusotsused, võis ta loota, et neid ei lükata ümber. Pealegi lõppes VwVfG paragrahvis 48 sätestatud üheaastane periood Saksamaa ametiasutuste osas, kes teadsid, et TWD I abi andmise otsused olid ebaseaduslikud kohe pärast nende vastuvõtmist.
- 29 Isegi kui vastavalt Euroopa Kohtu 20. septembri 1990. aasta otsusele kohtuasjas C-5/89: komisjon vs. Saksamaa (EKL 1990, lk I-3437) ei saa õiguspäraste ootuste kaitse põhimõtet kohaldada asutamislepingu artikli 93 lõikega 3 vastuolus antud abi suhtes, on siiski juhtumeid, kus ettevõtte võib loota, et antud abi on seaduslik, ja kus Euroopa Kohus peab lõpuks otsustama, kas kohaldada õiguspäraste ootuste kaitse põhimõtet. Nii oli ka käesoleval juhul, sest valdkondlik koodeks avaldati Euroopa Ühenduste Teatajas – ja hageja sai neist teada – alles 1985. aastal, pärast seda, kui TWD I abi oli taotletud ja antud ning pärast seda, kui hageja oli saanud kinnitused Saksamaa ametiasutustelt kõnealuse abi seaduslikkuse kohta. Valdkondliku koodeksi eelnev avaldamine ühenduste bulletinis ei olnud hageja arvates piisav selleks, et tugineda omalt poolt selle teadmiseks võtmise kohustusele.
- 30 Menetlusse astuja kohtuasjas T-486/93 ei vaidlusta seda, et komisjon võib võtta arvesse hageja ebaseaduslikult omandatud konkurentsieelist, vaid leiab, et käesoleval juhul ei ole tähtsust sellel, mil määral komisjon võib võtta arvesse TWD I abi säilitamise mõjusid. Arvestades, et TWD III otsuses tuvastati TWD III abi ühisturuga kokkusobivus, ei olnud võimalik selle rakendamist keelata. Peataval tingimusel ei ole seetõttu õiguslikku alust; asjassepuutuvate isikute õigusi piirava meetmena vajas see volitust asutamislepingu alusel (vt Euroopa Kohtu 13. juuli 1965. aasta otsus kohtuasjas 111/63: Lemmerz-Werke vs. Ülemamet, EKL 1965, lk 677, 699), sest komisjonil ei olnud luba kohaldada selles sätestatud menetlusi (vt eespool viidatud otsus kohtuasjas C-294/90: British Aerospace ja Rover vs. komisjon, punkt 14). Asutamislepingu artikli 93 lõike 2 esimese lõigu ja artikli 92 lõike 3 punkti c kohaselt peab liikmesriik lõpetama või muutma abi, mille kokkusobimatus on tuvastatud, selle asemel, et ta peaks hoiduma sellise abi maksmisest, mille kokkusobivus on tuvastatud.
- 31 Lisaks hagejale TWD I abist tulenev kasu, eeldusel, et see oli veel olemas, on vaid talle kuuluva õiguse vaidlustada kõnealuse abi tagasinõudmine tagajärg, ning komisjoni loodud side on vastuolus õigusriigi põhimõtetega juhul, kui hageja peaks võitma tema algatatud siseriikliku menetluse. Arvestades, et tagasinõudmine vastab siseriiklikule õigusele, peaks komisjon kiitma heaks selle tagajärjed; ta ei tohi neist kõrvale hoiduda menetluste abil, mida ei ole sätestatud asutamislepingus. Kõige enam võib ta esitada kohustuste täitmata jätmist käsitleva hagi Saksamaa Liitvabariigi vastu.
- 32 TWD III otsusest selgub, et komisjon kasutab peatavat tingimust karistusena muude TWD I otsuse rakendamiseks vajalike sunnivahendite puudumisel. Sellise karistuse määramisel puudus õiguslik alus. Arvesse tuleks võtta seda, et karistused mõjutavad eriti märkimisväärsel viisil üksikisiku õiguslikku seisundit ning seetõttu peab neil olema selge ja ühemõtteline alus (vt 25. septembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 117/83: Könecke, EKL 1984, lk 3291, punktid 16 ja 17).
- 33 Kostja väidab, et TWD II ja TWD III abi olid iseenesest ühisturuga kokkusobivad, kuid et tuli arvesse võtta kõiki asjaolusid, mis võisid mõjutada kõnealuse abi mõju, ja eelkõige asjaolu, et hageja sai endiselt TWD I abi, mis oli tunnustatud kokkusobimatuks 1986. aasta otsusega, mis muutus lõplikuks (vt Euroopa Kohtu 3. oktoobri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-261/89: Itaalia

vs. komisjon, EKL 1991, lk I-4437, punkt 20). Nagu TWD II ja TWD III otsustest selgelt ilmneb, annab uute TWD II või TWD III abide ning vana TWD I abi, mida ei ole tagasi nõutud, mõju hagejale liigse ja lubamatu eelise, mis kahjustab tõsiselt üldist huvi.

- 34 TWD II ja TWD III otsused põhinevad asutamislepingu artikli 93 lõike 2 esimesel lõigul ja artikli 92 lõike 3 punktil c. TWD II ja TWD III abid on asutamislepingu artikli 92 lõikes 1 keelatud abid, kuid neid võib pidada ühisturuga kokkusobivaks artikli 93 lõike 2 punkti c alusel, kui TWD I abi on tagasi makstud. Selline otsus oleks vähem karm hagejale, sest siis, kui komisjonil ei olnud pädevust peatada uue abi maksmist, oleks ta pidanud viivitamata tunnistama need täiesti kokkusobimatuks ühisturuga.
- 35 Eespool viidatud otsus British Aerospace'i kohtuasjas oli tõepoolest juhtunud tähelepanu sellele, et komisjon võis saata asja Euroopa Kohtusse lahendamiseks asutamislepingu artikli 93 lõike 2 teise lõigu alusel, kuid otsuse punkti 10 kohaselt ka muuta kõnealust abi, mis sätestati sama lõike esimeses lõigus. Uue abi muutmine, mis seisnes abi maksmise peatamises kuni hageja ebaseadusliku konkurentsieelise kaotamiseni, oli asjakohane lahendus käesoleval juhul.
- 36 TWD II ja TWD III otsused ei sisalda kahte eraldi otsust, millest ühes tunnistatakse abi kokkusobivaks ja teises peatatakse selle maksmine. Mõlemal juhul on tegu üheainsa otsusega, milles tuvastatakse, et ei TWD II abi ega TWD III abi ei ole kumbki kokkusobivad ja need makstakse välja üksnes sel juhul, kui hageja on esmalt tagasi maksnud TWD I abi, eesmärgiga taastada varasem olukord Euroopa Kohtu 21. märtsi 1990. aasta otsuse kohtuasjas C-142/87: Belgia vs. komisjon (EKL 1990, lk I-959, punkt 66) kohaselt.
- 37 TWD II ja TWD III abi tingimuslik heakskiitmine ei ole ei sunnimeede, majandusliku surve vahend ega võimu kuritarvitamine. Ainus vahend lõplikuks muutunud TWD I otsuse rakendamise tegelikuks täitmiseks oleks asutamislepingu rikkumist käsitlev menetlus. TWD II ja TWD III otsuste ainus eesmärk oli uute, ühisturukonkurentsi kahjustavate ja seetõttu ebaseaduslike abide maksmise takistamine. Ainult seetõttu, et teatud ootusi võib siseriikliku õiguse kohaselt pidada õiguspärasteks, ei saa kohustada komisjoni rikkuma asutamislepingu sätteid, lubades maksta uusi abisid, mis siis, kui TWD I abi on säilitatud, oleksid kahjustanud konkurentsi ja ei oleks olnud ühisturuga kokkusobivad.
- 38 21. detsembri 1989. aasta Verwaltungsgericht Kölni otsusest ilmneb, et hageja ei saa tugineda õiguspärasele ootusele liiduvalitsuse antud abi osas. Saksa õiguse alusel tekib õiguspärane ootus üksnes sellistel juhtudel, kui saajal oli kõigepealt ootus ja ta toimis seejärel kõnealuse ootuse põhjal, kuigi käesoleval juhul tegi TWD suurema osa investeeringutest enne TWD I abi saamist. Lisaks ei ole õiguspärane ootus võimalik siis, kui saaja teadis, et toiming oli ebaseaduslik või ei teadnud seda jämeda hoolimatuse tõttu. Verwaltungsgerichti otsuse kohaselt pidi TWD teadma, et abid olid ebaseaduslikud. Lisaks lükkati liitvabariigi majandusministeeriumi väljastatud sertifikaadid tagasi VwVfG paragrahvis 48 sätestatud üheaastase perioodi jooksul, mis ei oleks saanud alata enne 1. septembrit 1986.
- 39 Baieri liidumaa saadud abide kohta teadis hageja, et liidumaa pidi need tagasi lükkama, ning tal ei saanud olla ühtegi õiguspärast ootust, et Baieri ametiasutused toimisid ühenduse õiguse vastaselt ja keeldusid abisid tagasi nõudmast.
- 40 Kostja lisab, et siseriikliku õiguse kohaldamine ei saanud mingil juhul muuta TWD I otsuse rakendamist praktikas võimatuks. Käesoleval juhul on eespool viidatud otsuses kohtuasjas Deutsche Milchkontor (EKL 1983, lk 2665 ja 2666) ning eespool viidatud otsuses kohtuasjas komisjon vs. Saksamaa (punkt 17) kehtestatud tingimused täidetud, mis tähendab, et VwVfG

sätteid ei kohaldata. Eespool viidatud otsuses kohtuasjas komisjon vs. Saksamaa (punkt 14) selgub, et ettevõtja ei või õiguspäraselt tugineda abidele, mis on antud, ilma et asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 sätestatud menetlust oleks järgitud.

41 Igal juhul ei saa siseriiklik kohus ühenduse õigusega vastuolus oleva abi säilitamisel toetada õiguspärasest ootust, pöördumata Euroopa Kohtusse (eespool viidatud otsus kohtuasjas komisjon vs. Saksamaa, punkt 16). Kui Euroopa Kohus oli eelotsusemenetluses otsustanud, et hageja võis õiguspäraselt tugineda ootusele, et TWD I abi oli seaduslik, isegi ühenduse õiguse alusel, oleks TWD II ja TWD III abide maksmise peatamine muutunud automaatselt tähtsusetuks. Nii ei olnud siiski juhtunud käesoleval juhul.

Esimese Astme Kohtu hinnang

42 Kõnealuste väidetega tõstatatud küsimusi tuleb uurida kahel etapil; esiteks seda, kas komisjonil oli pädevus võtta vastu TWD II ja TWD III otsuste artikkel 2, ja teiseks seda, kas ühenduse ja liikmesriikide vahelise pädevuse jaotamist käsitlevaid põhimõtteid on väidetavalt rikutud.

- Komisjoni pädevus võtta vastu TWD II ja TWD III otsuste artikkel 2

43 Kummagi otsuse regulatiivosa artiklis 1 leitakse, et TWD II ja TWD III abid on „ühistoruga kokkusobivad EMÜ asutamislepingu artikli 92 kohaselt“. Regulatiivosa artikli 2 kohaselt peavad Saksamaa ametiasutused siiski „peatama käesoleva otsuse artiklis 1 nimetatud abi maksmise [TWD-le] kuni selle ajani, mil nad on tagasi nõudnud otsuse 86/509/EMÜ artiklis 1 nimetatud kokkusobimatu abi“.

44 Hageja ja menetluse astuja argumendid komisjoni pädevuse küsimuse kohta põhinevad peamiselt sellel, et kummagi otsuse regulatiivosa artiklis 1 leiti, et TWD II ja TWD III abid on ühisoruga kokkusobivad. Nende arvates ei ole komisjonil pädevust peatada selliselt ühisoruga kokkusobivaks tunnistatud abi maksmist.

45 Neist argumentidest tulenevalt ja otsustamaks, kas komisjonil oli pädevus võtta vastu vaidlustatud otsused, tuleb esmalt määrata kõnealuste otsuste sisu ja kohaldamisala. Eelkõige tuleb uurida otsuste regulatiivosa ja põhjenduste vahelist seost.

46 Seaduse regulatiivosa tuleb tõlgendada, võttes arvesse selle vastuvõtmise põhjendusi (vt Esimese Astme Kohtu 10. märtsi 1992. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-68/89, T-77/89 ja T-78/89: SIV jt vs. komisjon, EKL 1992, lk II-1403, punkt 320).

47 TWD II otsuse osas jätkab komisjon, pärast IV osa lõpus selle tuvastamist, et TWD II abi meetmete suhtes "võidakse kohaldada asutamislepingu artikli 92 lõike 3 punktis c sätestatud erandeid", V osa esimese põhjenduse kohaselt:

„Selle kindlakstegemisel, kas ühte asutamislepingu artikli 92 lõikes 3 sätestatud eranditest saab kohaldada abi suhtes, peab komisjon võtma arvesse kõiki neid asjaolusid, mis võivad mõjutada abi mõju ühenduse kaubandustingimustele.“

48 Seejärel leiab komisjon pärast käesoleva kohtuasja tausta meenutamist, et:

„Ebaseadusliku abi, mille tagasimaksmisest [TWD] on keeldunud alates 1986. aastast, ja uue investeerimistoetuse, millega praegu on tegu (nimelt TWD II abid), kumuleeruv mõju annaks ettevõttele liigse ja lubamatu eelise, mis avaldaks kahjulikku mõju kaubandustingimustele sel määral, mis on vastuolus ühise huviga“ (V osa, seitsmes põhjendus).

ning et

„Selle tulemusena on [TWD] alusetult rikastunud ning jätkab seda seni, kuni ebaseaduslikult antud abi on tegelikult tagasi makstud.

Sellest tulenevalt, isegi kui praegust kavandatavat abi (...) võib pidada ühisturuga kokkusobivaks, leiab komisjon, et seda ei tohiks maksta seni, kui 1986. aasta otsuses nimetatud kokkusobimatu abi on tagasi makstud (...).

Pealegi ei ole komisjoni käsutuses ühtegi sunnivahendit 1986. aasta otsuse rakendamise kiirendamiseks või täitmiseks, mistõttu on veelgi olulisem peatada kõnealuse abi maksmine.

Samuti tuleks märkida, et komisjon viitas artikli 93 lõike 2 kohaselt tehtud teatises kahekordsele kahjustavale mõjule konkurentsile, mille on põhjustanud [TWD] varasemate kokkusobimatute abide tagasimaksmata jätmine. Ei Saksamaa valitsus ega kõnealune ettevõtte ei ole esitanud ühtegi argumenti ega märkust selles asjas" (üheksas kuni kaheteistkümnes põhjendus).

49 Komisjon teeb sellest järelduse, et

„[TWD II abi] on ühisturuga kokkusobiv, kuid seda ei või anda enne, kui [TWD] on tagasi maksnud 1981.-1983. aastal ebaseaduslikult saadud abi, mida käsitleb komisjoni otsus 86/509/EMÜ“ (kolmeteistkümnes põhjendus).

50 TWD III otsuse põhjendused on peaaegu sarnased nagu TWD II otsuse põhjendused (vt eelkõige TWD III otsuse III osa viimane põhjendus ning IV osa esimene põhjendus ja kümnes kuni neljateistkümnes põhjendus).

51 Esimese Astme Kohus leiab, et neil asjaoludel tuleb TWD II ja TWD III otsust, kumbagi tervikuna, tõlgendada selliselt, et komisjoni jõudis järeldusele, et uued TWD II ja TWD III abid olid ühisturuga kokkusobimatud seni, kui vana TWD I abi ei olnud tagasi makstud. Vaidlustatud otsuste põhjendustes hindas komisjon, et vana TWD I abi ja uute TWD II ja TWD III abide kumuleeruv mõju muudaks kaubandustingimusi üldise huviga vastuolus oleval viisil. Kõnealuste otsuste tähendus on seetõttu selline, et uued TWD II ja TWD III abid võivad olla ühisturuga kokkusobivad, kuid et neid ei või lubada asutamislepingu artikli 92 lõike 3 punkti c alusel, välja arvatud juhul, kui vana TWD I abi ning uue TWD II ja TWD III abide kumuleeruv mõju kõrvaldatakse.

52 Sellest järeldub, et vaidlustatud otsuste regulatiivosasid ei saa tõlgendada selliselt, nagu väidavad hageja ja menetlusse astuja, s.t tingimusteta hinnanguna ühisturuga kokkusobivuse kohta (artikkel 1), millele on lisatud ebaseaduslik peatav tingimus (artikkel 2). Seevastu hindab Esimese Astme Kohus, et kõnealuste otsuste tegelikul lugemisel selgub, et komisjon ei oleks kindlaks teinud, et uus TWD II või TWD III abi on ühisturuga kokkusobiv, nagu ta tegi kindlaks kõnealuste regulatiivosade artiklis 1, ilma artiklis 2 kehtestatud tingimusega. Kõnealuste regulatiivosade artikli 2 eesmärk on tegelikult võimaldada teha artiklis 1 nimetatud kokkusobivaks kuulutamise otsus.

53 Neil asjaoludel tuleb uurida, teiseks, kas komisjonil oli pädevus võtta vastu otsused asutamislepingu artikli 92 lõike 3 punkti c alusel abi andmist käsitlevate tingimuste kohaselt.

54 Asutamislepingu artikli 92 lõike 1 kohaselt on kõik kõnealuses sättes nimetatud riigiabid ühisturuga kokkusobimatud, vastavalt artikli 92 lõigetes 2 ja 3 sätestatud eranditele. Artikli 93 lõike 2 esimese lõigu kohaselt, kui komisjon leiab, pärast seda, kui ta on palunud

asjassepuutuvatel isikutel esitada oma märkused, et riigiabi ei ole kooskõlas artikliga 92, tuleb otsustada, kas asjaomane riik peab lõpetama sellise abi või muutma seda komisjoni määratud tähtaja jooksul.

- 55 Komisjoni pädevus otsustada selle üle, et abi tuleb „muuta“, tähendab tingimata seda, et komisjoni otsuse suhtes, milles kiidetakse heaks asutamislepingu artikli 92 lõike 3 punktis c nimetatud abi, võivad olla kehtestatud tingimused selle tagamiseks, et heakskiidetud abi ei muuda kaubandustingimusi viisil, mis on üldise huviga vastuolus.
- 56 Pealegi, nagu Euroopa Kohus sedastas oma eespool viidatud otsuses kohtuasjas Itaalia vs. komisjon (punkt 20), kui komisjon hindab riigiabi ühisturuga kokkusobivust, peab ta võtma arvesse kõiki asjaomaseid tegureid, kaasa arvatud vajaduse korral varasemas otsuses juba hinnatud asjaolusid ja ka neid kohustusi, mis võidakse olla kõnealuses varasemas otsuses liikmesriigile pandud. Sellest järeldub, et komisjonil oli pädevus võtta arvesse, ühelt poolt, vana TWD I abi ja uute TWD II ja TWD III abi kumuleerunud mõju ning, teiselt poolt, asjaolu, et TWD I otsuses ebaseaduslikuks tunnistatud TWD I abi ei oldud tagasi makstud.
- 57 Ta uurib jätkuvalt, kas, nagu hageja ja menetlusse astuja väidavad, komisjon järgis menetlust, mida ei ole sätestatud asutamislepingus, ja kas ainsad komisjonile kättesaadavad heastamisvahendid käesoleva kohtuasja asjaoludel, olid asutamislepingu artiklis 169 või artikli 93 lõike 2 teises lõigus sätestatud rikkumismenetlused.
- 58 Seetõttu leiab Esimese Astme Kohus, et erinevalt eespool viidatud British Aerospace'i kohtuasjas hinnatud olukorrast järgis komisjon nõuetekohaselt käesolevas kohtuasjas asutamislepingu artikli 93 lõike 2 esimeses lõigus sätestatud teavitamismenetlust enne vaidlustatud otsuste vastuvõtmist.
- 59 Asutamislepingus ja kõnealuse otsuse regulatiivosa artiklis 2 sätestatud rikkumismenetluste eesmärk ei ole ühesugune. Käesolevas kohtuasjas oleks rikkumismenetluste eesmärk kindlaks teha, kas asutamislepingut on rikutud seeläbi, et TWD I otsust ei ole järgitud. Nagu komisjon õigesti märgib, käsitletakse TWD II ja TWD III otsustes siiski neid tingimusi, mille alusel uut abi, mida TWD ei pidanud mingil juhul taotlema, oleks saadud talle anda. Sellega seoses ei ole kõnealuste regulatiivosade artikli 2 eesmärk teha kindlaks, kas TWD I otsust on rikutud, vaid takistada sellise uue abi maksmist, mis kahjustab konkurentsi viisil, mis on vastuolus üldise huviga.
- 60 Sellest järeldub, et komisjon ei järginud asutamislepingus sätestatud menetlusi ning et rikkumismenetlused ei olnud ainsad heastamisvahendid, mis olid käesoleval juhul komisjonile kättesaadavad.
- 61 Hageja ja menetlusse astuja argumentide osas, mille kohaselt komisjon kuritarvitas võimu, võttes arvesse eelkõige asjaolu, et vaidlustatud otsustes märkis komisjon, et tema käsutuses ei ole „ühtegi sunnivahendit 1986. aasta otsuse rakendamise kiirendamiseks ja täitmiseks“, mistõttu on „veelgi olulisem peatada kõnealuse abi maksmine“ (vt eespool punkt 26), on väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võimu kuritarvitamise mõistel väga täpne tähendus ja see hõlmab seda, et haldusasutus kasutab oma pädevust muul eesmärgil kui sellel, milleks see on talle antud. Otsus on tehtud võimu kuritarvitades vaid siis, kui objektiivsete, asjakohaste ja järjekindlate asjaolude alusel on selle vastuvõtmise motiiv muude eesmärkide kui need, mida osundati, saavutamise (vt näiteks Euroopa Kohtu 13. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-331/88: Fedesa jt, EKL 1990, lk I-4023, ja Esimese Astme Kohtu 2. veebruari 1995. aasta otsus kohtuasjas T-106/92: Frederiksen vs. parlament, EKL 1995, II-99).

- 62 Esimese Astme Kohus on juba sedastanud siinkohal, et kõnealuste regulatiivosade artikli 2 eesmärk on tagada, et uue TWD II ja TWD III abide maksmine enne vana TWD I abi tagasimaksmist ei kahjustaks konkurentsi ühisturul (vt eespool punkt 59). Sellest järeldub, et vaidlustatud otsuseid ei tehtud muude kui eespool nimetatud eesmärkide saavutamiseks, ning seetõttu ei tehtud neid võimu kuritarvitades (vt eespool ka punktid 64–68).
- 63 Esimese Astme Kohus leiab, et kõnealuste otsuste regulatiivosade artikli 2 vastuvõtmine kuulus komisjoni pädevusse.
- Ühenduse ja liikmesriikide vahelise pädevuse jaotuse väidetav rikkumine
- 64 Kõnealuse väite kohaselt on kõnealuste regulatiivosade artikkel 2, milles peatatakse TWD II ja TWD III abi maksmine seni, kui TWD I abi on tagasi makstud, „õigustamatu sekkumine“ siseriiklikusse õiguskorda; väite eesmärk on peamiselt see, et komisjon rikkus ühenduse ja liikmesriikide vahelise pädevuse jaotust reguleerivaid eeskirju, sest ta eiras siseriiklikku, sama asja käsitlevat menetlust, ja rikkus õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, millele samas menetluses tugineti, nagu on määratletud asjaomases siseriiklikus haldusõiguses.
- 65 Seetõttu tuleb uurida, kas siseriikliku menetluse olemasolu, mille raames sellised siseriikliku õiguse küsimused esitatakse, võib mõjutada TWD II ja TWD III otsuste seaduslikkust.
- 66 Komisjoni pädevust võtta vastu vaidlustatud regulatiivosade artikkel 2 ei saa pidada küsitavaks vaid seetõttu, et siseriiklikus kohtus on menetlus pooleli. TWD II ja TWD III otsuste seaduslikkus ei saa sõltuda Saksa riikliku õiguse küsimustest, nt see, kas Saksa ametiasutused järgivad VwVfG paragrahvi 48. Pealegi ei saa asjaolu, et siseriiklikus kohtus on menetlus pooleli, mõjutada komisjoni pädevust võtta vastu kõik vajaminevad meetmed selle tagamiseks, et konkurentsi ühenduses ei kahjustata.
- 67 Nagu Esimese Astme Kohus on juba sedastanud (vt eespool punktid 59–62), on kõnealuste otsuste regulatiivosade artikli 2 eesmärk tagada, et konkurentsi ühisturul ei kahjusta kõnealuste abide kumuleerunud mõju, ning mitte takistada seda, et hageja tugineb oma õigustele siseriiklikus õiguskorras. Hageja argumendiga nõustumine tähendaks seda, et komisjon oli kohustatud rikkuma asutamislepingut, kiites heaks uue abi, mis võib tugevdada konkurentsi kahjustamist, mis tuleneb asjaolust, et vana ebaseaduslikku abi ei ole tagasi makstud.
- 68 Pealegi ei takista kõnealused otsused seda, et hageja jätkaks siseriiklikus kohtus pooleliolevat menetlust, nagu hageja on käesoleval juhul teinudki. Samuti ei saa hageja kaevata „surve“ üle, sest hageja ise nõudis vabal tahtel uue TWD II ja TWD III abi andmist talle ajal, mil ta oli jätkuvalt konkurentsielise, mis tulenes TWD I otsusega ebaseaduslikuks tunnistatud abist.
- 69 Igal juhul väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa kohaldada siseriikliku õiguse sätteid selliselt, et see muudaks ühenduse õiguses nõutud summade tagasinõudmise tegelikult võimatuks (vt eespool viidatud Euroopa Kohtu otsus Deutsche Milchkontori kohtuasjas, punkt 22, ja eespool viidatud otsus kohtuasjas komisjon vs. Saksamaa, punkt 12). Seetõttu tõdes Euroopa Kohus eelkõige, et võttes arvesse riigiabi järelevalve, mida komisjon teostab asutamislepingu artikli 93 kohaselt, kohustuslikku iseloomu, ei või ettevõtetal, kellele abi on antud, põhimõtteliselt olla õiguspärast ootust, et abi on seaduslik, välja arvatud juhul, kui see on antud kõnealuses artiklis kehtestatud menetlust järgides. Sel juhul võib ebaseadusliku abi saaja üksnes erandlikel asjaoludel nõuetekohaselt tugineda õiguspärasele ootusele. Sellisel juhul peab siseriiklik kohus asja lahendamisel hindama kõnealuseid asjaolusid, kui see on vajalik pärast Euroopa Kohtule tõlgendamist käsitlevate eelotsuse küsimuste esitamist (vt eespool viidatud otsus kohtuasjas komisjon vs. Saksamaa, punktid 12–16).

- 70 Käesolevas kohtuasjas on üldteada, et TWD I abi anti asutamislepingus artikli 93 lõikes 3 kehtestatud menetluse kohaselt. Sellest järeldeb eespool viidatud otsuse kohtuasjas komisjon *vs.* Saksamaa (punkt 16) kohaselt, et ootust, millele hageja tugineb siseriiklikus kohtumenetluses, võib pidada õiguspäraseks üksnes erandlikel asjaoludel. Samuti on üldteada, et siseriiklik kohus ei ole esitanud Euroopa Kohtule asutamislepingu artikli 177 kohaselt eelotsuse küsimust, et kindlaks teha, kas käesoleval juhul on ühenduse õiguse kohaselt olemas sellised erandlikud asjaolud.
- 71 Esimese Astme Kohus leiab, et sellistel asjaoludel ei kohusta ühenduse õigussüsteem komisjoni ootama ära sellise siseriikliku kohtumenetluse lõppu – mille käigus ei ole hageja väidetavat õiguspärasest ootust rohkem kui kaheksa aastat kestva kohtumenetluse järel veel kindlaks tehtud – enne kõnealuste regulatiivosade artikli 2 vastuvõtmist. Kõik muud tõlgendused jätaksid asutamislepingu artiklid 92 ja 93 ilma nende kasulikkusest mõjust.
- 72 Igal juhul tuleb meeles pidada, et siseriiklik kohtumenetlus, millele hageja tugines, ei käsitle Baieri ametiasutuste antud TWD I abi. Hageja enda väidete kohaselt, mida ei menetlusse astuja ega kostja ei ole vaidlustanud, lasid Baieri ametiasutused VwVfG paragrahvis 48 sätestatud üheaastasel tähtajal mööduda, võtmata ühtegi kõnealuse abi tagasinõudmist käsitlevat meetet. Peale selle möönis hageja kohtuistungil, et Baieri ametiasutused ei soovi nõuda kõnealust abi tagasi ning et nad keeldusid välja andmast vajalikku tagasimakseteatist.
- 73 Neil asjaoludel leidis Esimese Astme Kohus, et hageja ei tohi mingil juhul ühenduse õiguses õiguspäraselt tugineda õiguspärasele ootusele, mis põhineb asjaolul, et Baieri ametiasutused ei nõudnud TWD I abi tagasimaksmist siseriiklikus õiguses kehtestatud ajavahemikus. Nagu Euroopa Kohus on eespool viidatud otsuses kohtuasjas komisjon *vs.* Saksamaa (punkt 19) sedastanud, tuleb sätet, milles sätestatakse tähtaeg sellise õigustloova haldusakti tühistamiseks selliselt, et ühenduse õiguses nõutud tagasinõudmist ei muudeta tegelikult võimatuks ja ühenduse huve võetakse täielikult arvesse.
- 74 Kõigest eespool toodust järeldeb, et väited, mille kohaselt komisjoni puudus pädevus võtta vastu vaidlustatud otsused ning ta rikkus ühenduse ja liikmesriikide vahelise pädevuse jaotust, tuleb jätta rahuldumata.

Väited, mille kohaselt TWD I abist ei saadud konkurentsieelist

Poolte argumentide kokkuvõte

- 75 Hageja väidab, et tal ei ole praegu TWD I abist saadud konkurentsieelist, sest rahalisi vahendeid on kasutatud ja laenu on tagasi makstud. Igal juhul komisjon ei ole hinnanud konkurentsieelist, mille olemasolu ta tuvastas, ning TWD II otsuses sisalduvat väidet selle kohta, et TWD I ja TWD II abi koos moodustasid 29% vastavast toetusest, ei olnud võimalik kontrollida.
- 76 Kohtuasjas T-486/93 lisas hageja menetlusse astuja toel, et komisjon ülehindas talle TWD I abist tulenevat konkurentsieelist, sest hageja oli moodustanud 6,12 miljoni Saksa marga suuruse, aastaintressiga, reservi, oodates siseriikliku kohtumenetluse võimalikku tulemust. TWD I abi ei ole seega olnud vastuolus ühenduse huviga.
- 77 Komisjon märgib, et ta peab otsustama, kas abi on ühisturuga kokkusobiv, pidades silmas kogu ühendust käsitlevaid asjaolusid (Euroopa Kohtu 17. septembri 1980. aasta otsus kohtuasjas 730/79: Philip Morris *vs.* komisjon, EKL 1980, lk 2671, ja 24. veebruari 1987. aasta kohtuasjas 310/85: Deufil *vs.* komisjon, punkt 18) ning võttes arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid. Ta väidab, et otsust ei rikkunud ükski hindamisviga..

- 78 Vaidlustatud otsuses pidas komisjon vajalikuks võtta arvesse kõiki asjaolusid, mis võiksid mõjutada TWD II ja TWD III abi mõju, ja eelkõige seda asjaolu, et TWD I abi oli endiselt hageja valduses. Kahe abipaketi kumuleeruv mõju kahjustas konkurentsi ja mõjutas tõsiselt üldist huvi, eelkõige poliamiidlõngaturul, millele on juba iseloomulik terav konkurents, loid nõudlus, kapitalimahukad investeeringud ja vähenenud kasumimarginaalid.
- 79 Hageja olemasoleva liigse tootmisvõimsuse võis tekitada üksnes ebaseaduslik TWD I abi. Kui hageja oli võimeline säilitama TWD I abi ning samal ajal saama TWD II või TWD III abi ebaseadusliku abi tekitatud liigse tootmisvõimsuse kõrvaldamiseks, saaks ta toetusi nii liigse tootmisvõimsuse tekitamiseks kui ka selle kõrvaldamiseks ning oleks seega topelt premeeritud oma varasema käitumise eest, mis on ühenduse õigusega vastuolus.
- 80 Komisjoni arvutuste kohaselt, nagu neid on viimati täpsustatud tema 14. detsembri 1994. aasta kirjas vastuseks Esimese Astme Kohtu küsimustele, pidi hageja maksma Saksamaa Liitvabariigile tagasi 6,12 miljoni Saksa marga suuruse toetuse koos 6%-lise intressiga (3,67 miljonit Saksa marka 31. detsembril 1993). Baieri liidumaa antud laenu osas ei seisne eelis laenatud ja nüüd tagasi makstud põhiosa summas, vaid antud intressitoetuses, nimelt 5%-lise intressi ja turuintressi vahes ning kaheaastases kustutusvabas perioodis. 7,5%-lise viiteintressi kohaselt oli intressitoetus 1,44 miljonit Saksa marka kuni 31. detsembrini 1993. Seetõttu on tagasimakstava TWD I abi kogusumma 11,2 miljonit Saksa marka.
- 81 Kohtuasjas T-486/93 lisab komisjon, et isegi kui hageja oli teinud oma bilansis 6,12 miljoni Saksa marga suuruse eraldise (mitte reservi) investeerimistoetuse tagasimaksmiseks, on kõnealune summa talle jätkuvalt kaudselt kättesaadav ja seda saaks endiselt säilitada, sõltuvalt tagasinõudemenetluse tulemustest. Sellisel eraldisel oli ka positiivne rahanduslik mõju hagejale, vähendades tema maksumäärasid. Peale selle ei kata kõnealune eraldis Baieri ametiasutuste antud laenude intressitoetusest tulenevaid eeliseid.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 82 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldab asutamislepingu artikli 92 lõikes 3 komisjonile antud kaalutusõiguse kasutamine keerulisi majanduslikke ja sotsiaalseid hindamisi, mis tuleb läbi viia ühenduse tasandil (vt eespool viidatud Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas Deufil vs. komisjon, punkt 18). Esimese Astme Kohus piirdub seetõttu sellise hindamise läbivaatamisel selle kindlakstegemisega, kas menetlusnorme on järgitud, kas põhjendused on piisavad, asjaolud on õiged ning kas ilmset hindamisviga või võimu kuritarvitamist ei ole tehtud.
- 83 Esimese Astme Kohus leiab, et hageja ei ole näidanud, et komisjon ületas selgelt oma kaalutusõiguse piire, leides vaidlustatud otsustes, et hagejal oli konkurentsieelis, mis tulenes TWD I abi mittetagastamisest, ning et TWD II ja TWD III abi koos TWD I abiga kahjustasid konkurentsi, mis on ühenduse õigusega vastuolus. On üldteada, et hageja ei ole tagastanud ei Saksa valitsuse antud 6,12 miljoni Saksa marga suurust investeerimistoetust ega alates summa kättesaadavaks tegemisest kogunenud intressi. Pealegi ei saa asjaolu, et Baieri liidumaa antud laenud on tagasi makstud, iseenesest leevendada konkurentsi kahjustamist, sest hageja ei ole tagastanud nende laenudega seotud intressitoetust. Seetõttu kasutab hageja jätkuvalt ebaseaduslikku, TWD I abist tulenevat konkurentsieelist, mis komisjoni arvates on üle 11 miljoni Saksa marga. Lisaks ei ole hageja esitanud midagi selle tõendamiseks, et komisjoni arvutused, sellisena nagu nad lõpuks esitati 14. detsembri 1994. aasta kirjas, olid ebaõiged.
- 84 Hageja argumendi osas – mis esitati üksnes kohtuasjas T-486/93 – et ta on moodustanud 6,12 miljoni Saksa marga suuruse reservi koos intressiga oma bilansis, ei ole hageja vaidlustanud

komisjoni märkust, et hageja ei ole moodustanud reservi oma bilansis, vaid eraldise, oodates siseriikliku kohtumenetluse võimalikku tulemust. Esimese Astme Kohtu arvates ei ole selline eraldis sama mis kõnealuse abi tagasimaksmine. Teiseks, hageja ei ole esitanud tõendeid selle kohta, et kõnealune eraldis oleks kõrvaldanud TWD I abist tuleneva ebaseadusliku konkurentsieelise. Kolmandaks, kõnealune eraldis ei kata Baieri ametiasutuste antud laenude intressitoetusest tulenevaid eeliseid.

- 85 Sellest järeldub, et hageja ei ole näidanud, et komisjon tegi ilmse hindamisvea ja et TWD I abist tuleneva konkurentsieelise puudumise kohta esitatud põhjendused tuleb seega rahuldamata jätta.

Proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist käsitlevad väited

Poolte argumentide kokkuvõte

- 86 Oma vastuses kohtuasjas T-244/93 väidab hageja, et komisjon rikkus proportsionaalsuse põhimõtet, seades kõikide TWD II abide maksmise tingimuseks TWD I abi tagasimaksmine. Ta oleks saavutanud sama tulemuse ja kahjustanud hageja õigusi vähem, lubades TWD II abi maksmist, kui seda on vähendatud TWD I abi summa võrra.
- 87 Kohtuasja T-486/93 käsitlevas hagi väidab hageja, et, eeldades, et komisjon oli pädev kasutama "sunnivahendeid", ammandas ta selle võimaluse TWD II otsuses enne TWD III vastuvõtmist; proportsionaalsuse põhimõtte järgimiseks on vaja vähemalt liita TWD II ja TWD III abi, arvata saadud summast maha TWD I abi ning lubada vahe maksmist.
- 88 Hageja teeb ettepaneku saavutada kõnealune eesmärk, kasutades järgmist arvutusmeetodit: TWD II otsuses nimetatud abi summast ja igast TWD II ja TWD III otsuses nimetatud laenu põhiosast tuleb maha arvata osa, mis arvutatakse nende summadega proportsionaalselt, TWD I abi tagasimakstavast summast. Selliselt saadud summad (üle 21 miljoni Saksa marga TWD II ja TWD III otsustes heaks kiidetud üle 30 miljoni Saksa margast) võidi seaduslikult maksta abina. Samuti tuleb arvesse võtta asjaolu, et kuna hageja ei olnud saanud TWD III abi, on ta pidanud hankima kõnealused investeeringuid vabaturul, mis on tekitanud talle teatud kahjusid.
- 89 Kohtuasjas T-486/93 väidab hageja oma repliigis, et soodustingimustel laenudest moodustuva abi väärtuse arvutamiseks pidi komisjon võtma aluseks Saksamaa Liitvabariigi tollal kasutatava 7,5%-lise ja mitte 9,5%-lise viiteintressi.
- 90 Oma vasturepliigis kohtuasjas T-244/93 kahtleb komisjon, kas proportsionaalsuse põhimõtet saab kohaldada otsuse suhtes, mis ei sisalda ühtegi karistust. TWD II otsus tähendab lihtsalt seda, et hagejale saaks maksta uut abi, millele tal ei ole mingit õigust, üksnes siis, kui sellega ei kaasne enam konkurentsi kahjustamist. Arvestades, et TWD I abi tagasimakstav summa on igal juhul suurem kui TWD II abi summa, ei rikuta selgelt proportsionaalsuse põhimõtet. TWD I abi väärtus oli 11,2 miljonit Saksa marka ja TWD II abi väärtus oli 5,77 Saksa marka 31. detsembril 1993 (komisjoni 14. detsembri 1994. aasta kirja I lisa).
- 91 Kohtuasjas T-486/93 väidab komisjon oma kaitsekõnes, et hageja arvutused, mis pidid näitama proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist (vt eespool punkt 88), on ebaõiged, eelkõige seetõttu, et hageja liitis kokku investeerimistoetuse ja laenude kogusummad, ehkki ta oleks pidanud arvesse võtma investeerimistoetust ja laenudega koos antud intressitoetust. Samamoodi on hageja kahjude arvutus vale, eelkõige seetõttu, et ta ei võtnud arvesse jätkuvat konkurentsieelist, mis tuleneb asjaolust, et TWD I abi ei ole tagasi makstud.
- 92 Vasturepliigis kohtuasjas T-486/93 möönab komisjon, et arvutusala seaduse tuleb võtta 7,5%-line

intressimäär, nagu hageja väidab, kuid sest kõnealust määra tuleb kohaldada ka TWD II ja TWD III laenude suhtes, on TWD I toetuste ja peatatud toetuste vaheline suhe praktiliselt sama. 31. detsembril 1993 oli TWD I abist saadav finantssoodustus ligikaudu 11,2 miljonit Saksa marka ja TWD II ja TWD III abidest tulenev finantssoodustus ligikaudu 6,1 miljonit Saksa marka, täpsemalt 5,77 miljonit Saksa marka TWD II abi puhul ja 0,348 miljonit Saksa marka TWD III abi puhul (vt komisjoni 14. detsembri 1994. aasta kiri). TWD I abi võimaldatud konkurentsieelis on tegelikult suurem kui vastav abi, kui võetakse arvesse selliseid asjaolusid nagu positiivsed maksumõjud, kättesaadavate likviidsete varade suurenemine, abist tulenevad olulised eelised, vaheinvesteeringud, lisalaenude saamise võimalused või hageja tehtud eraldise kogunenud intress.

- 93 Lõpuks on komisjon alati möönnud, et keelatud abi väärtus ületab teatud hetkel hageja ebaseadusliku konkurentsieelise, kuid sellega ei ole veel käesoleval juhul tegu. Seetõttu ei kerki tema arvates üles küsimust, kas komisjon on rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 94 Kohtuasjas T-244/93 ei ole hageja arendanud ega arvudes väljendanud oma repliigi staadiumis esitatud argumenti, mille kohaselt komisjon pidi lubama TWD II abi maksmist, kui sellest oli maha arvatud TWD I abi. Seetõttu sedastab Esimese Astme Kohus, et käesoleval juhul ei ole hageja esitanud ühtegi sellist põhjendust, mis teeks kindlaks selle, kas TWD II otsus rikkus proportsionaalsuse põhimõtet.
- 95 Kohtuasja T-486/93 osas tõdeb Esimese Astme Kohus, et hageja argumendi aluseks olevad arvutused (eespool punkt 88) on ebaõiged. Nagu komisjon on õigesti märkinud, tuleb kõnealuse abi väärtuse leidmiseks liita investeerimistoetus ja intressitoetus, kuigi hageja on oma arvutustes liitnud investeerimistoetuse ja laenude kogusumma. Samamoodi ei võta hageja väidetavates kahjudes arvesse asjaolu, et ta on jätkuvalt kasutanud TWD I abist tulenevat ebaseaduslikku konkurentsieelist.
- 96 Seetõttu ei näita hageja esitatud arvutused üldsegi seda, et TWD II ja TWD III abi summa ületavad TWD I abi. Seevastu kohtuistungil ei vaidlustanud hageja abistajad seda, et TWD II ja TWD III otsuste vastuvõtmise hetkel oli kõnealustes otsustes nimetatud abi väärtus väiksem kui TWD I abist tuleneva ebaseadusliku konkurentsieelise väärtus. Lisaks on komisjoni arvutuste kohaselt, mida hageja ei olnud ümber lükanud, TWD I abist tuleneva ebaseadusliku konkurentsieelise väärtus selgelt suurem kui TWD II ja TWD III abi väärtus, isegi kui kasutatakse 7,5%-list viiteintressi.
- 97 Arvestades, et hageja ei ole näidanud selle eelduse õigsust, millel tema argument põhineb, ehk seda, et TWD II ja TWD III abi kogusumma ületab TWD I abi väärtust, järeldub sellest, et proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist käsitlevad väited tuleb igal juhul rahuldamata jätta.

Väited, et TWD I abi oli ebaseaduslik

Poolte argumentide kokkuvõte

- 98 Oma vastuses kohtuasjas T-244/93 ja oma hakis kohtuasjas T-486/93 väidab hageja, et osa TWD I abist vastas olulistele tingimustele, et saaks need tunnistada ühisturuga kokkusobivaks, vähemalt tekstuurimise uuendamise, värvikodade värskendamise ja kudumismasinate ostu osas. Kui TWD II abi, mis käsitleb lõnga ja kudumite tootmist, on tervikuna seaduslik, siis peaks see olema sama TWD I abiga toetatud, samasuguste tegevuste osas. Tekstuurimise uuendamise, värvikodade värskendamise ja kudumismasinate ostuga ei kaasnenud mingil juhul tootmise

kasvu.

- 99 Peale selle kiitis komisjon heaks muu 1998. aastal samasugusteks aastatel 1985-1987 tehtud investeeringuteks antud abi. Hageja tahab seda tõendada, esitades liitvabariigi majandusministeeriumi 7. aprilli 1988. aasta teate, milles teavitatakse komisjoni ametnikuga peetud telefonivestlusest. Seega otsustas komisjon 1988. aastal, et abi, mis hageja arvates oli TWD I abiga sarnane, kuulus "tekstiili"-sektorisse ja mitte "kiu"-sektorisse.
- 100 Niivõrd, kui TWD I abi ebaseaduslikkus põhines ainult teate puudumisel, oli katse sundida seda tagasi maksma võimu kuritarvitamine, sest komisjon ei ole kunagi nõudnud abi tagasimaksmist sellistel asjaoludel.
- 101 Hageja leiab, et ta võib endiselt tõstatada küsimuse TWD I otsuse ebaseaduslikkuse kohta menetluse sellel etapil, sest tema arvates kohaldatakse EMÜ asutamislepingu artiklit 184 analoogia põhjal (vt eelkõige Euroopa Kohtu 6. märtsi 1979. aasta otsus kohtuasjas 92/78: *Simmenthal vs. komisjon*, EKL 1979, lk 777). Ta väidab, et isegi kui ta oleks võinud otse vaidlustada TWD I otsuse, ei olnud teda teavitatud selle tegelikust majanduslikust tähendusest, kuni ta sai teada TWD II otsusest.
- 102 Komisjon väidab, et TWD I otsus on olnud lõplikult täitmisele pööratav asutamislepingu artiklis 173 kehtestatud hagi esitamiseks ettenähtud tähtaja möödumisel 1. novembril 1986. Arvestades, et hageja ei esitanud hagi TWD I otsuse peale ettenähtud aja jooksul, on tema argumendid vastuvõetamatud ja ebaolulised. Teise võimalusena väidab ta, et TWD I abi oli ebaseaduslik mitte ainult menetlusega seotud põhjustel, vaid ka sisulistel põhjustel. TWD I investeeringud suurendasid hageja lõngatootmisvõimsust, rikkudes valdkondlikku koodeksit, samas kui TWD II ja TWD III investeeringud käsitlesid lõnga lisaturustusvõimalusi.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 103 Eespool viidatud Esimese Astme Kohtu 9. märtsi 1994. aasta otsuses kohtuasjas C-188/92: *TWD Textilwerke Deggendorf*, sedastas Esimese Astme Kohus, et hageja ei saanud siseriiklikus kohtus tugineda sellele, et TWD I otsus oli ebaseaduslik sel põhjusel, et ta ei olnud esitanud hagi kõnealuse otsuse peale asutamislepingu artikli 173 teise lõigu kohaselt ettenähtud aja jooksul (vt eespool punkt 11). Esimese Astme Kohus leiab, et see on nii ka käesolevas kohtuasjas. Asutamislepingu artiklis 184 sätestatud ebaseaduslikkuse väidet ei saa tõstatada füüsiline ega juriidiline isik, kes oleks saanud algatada menetluse artikli 173 teise lõigu alusel, kuid kes ei teinud seda selles ettenähtud aja jooksul (vt eespool viidatud otsus kohtuasjas *Simmenthal vs. komisjon*, punkt 39).
- 104 Sellest järeldub, et väited, mille kohaselt TWD I abi oli seaduslik, tuleb jätta igal juhul rahuldamata jätta.
- 105 Kõigest eespool toodust järeldub, et hagit tuleb jätta täielikult rahuldamata, ilma et oleks vaja langetada otsus kohtuasjas T-244/93 esimest korda vastuses esitatud väidete vastuvõetavuse küsimuse kohta.

Kohtukulud

- 106 Kodukorra artikli 87 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool seda nõuab. Arvestades, et hageja on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb

kohtukulud välja mõista temalt. Kodukorra artikli 87 lõike 4 kohaselt kannab menetlusse astuja oma kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (kolmas koda laiendatud koosseisus)

otsustab:

- 1. Jätta hagid rahuldamata.**
- 2. Mõista hagejalt välja nii tema enda kui ka kostja kohtukulud.**
- 3. Menetlusse astuja kannab oma kohtukulud ise.**

Biancarelli

Schintgen

Briët

García-Valdecasas

Bellamy

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 13. septembril 1995 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

H. Jung

J. Biancarelli